

NÉPNEVELŐ.

KATH. NEVELÉSOKTATÁSÜGYI LAP.

Megjelenik a szorgalmi időben
minden hó 15-én és 30-án.

Előfizetési ár:

Egy évre 2 frt
Félévre 1 frt
Egyes szám ára 10 kr.

Szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Komlóssy Ferencz.Főmunkatárs: **Zelliger A'ajos.**

Az előfizetések, valamint a lap
szellemi részét illető közlemé-
nyek a „Népinevelő” szerkesz-
tőségére címezve Budapestre
(VII. Hársfa-utca 6. szám)
küldendők.

TARTALOM: Félhivás Ausztria-Magyarország főtisztelendő papságához és katolikus híveihez. — Néhány szó a gyermek kedélyvilágának képzéséről. Bánkházi Sz. Ferencz. — A hazaszeretet ápolása ifjúságunknál. Ginzery Nándor. — Tárca: A „bemondás”-ról. Mosonyi. — Irodalom és művészet. — Vegyes. — Tanügyi tájékoztató. — Szerkesztői Telefon.

Felhívás

Osztrák-Magyarország főtisztelendő papságához és katolikus híveihez.

A népek már hivatásánál fogva természetes barátja és tanácsadója a papság. A míg és ameddig az emberek ezen oldalról elfogadják a nekik nyújtott tanításokat, intelmeket és tanácsokat, távol áll a veszély attól, hogy a hatalmasok hatalmukkal visszaéljenek és a gyengéket kizsákmányolják, valamint, hogy az alsó osztályok az őket megillető jogoknál többet, vagy ezen jogokat méltánytalan módon követeljék, keressék.

Nagy veszedelem háramlik a társadalomra azért, hogy manap a klerus az őt megillető állásponttól többféle uton és módon kiszorítottatik. A felsőbb osztályok nagyszáju vezetői évtizedeken át rendeztek a zsidóberencz újságok útján a papok ellen rendszeres hajszát, a többi osztályoknak vannak titkos vezetőik, a kik a vallással és erkölccsel régen szakítottak. Nekünk lelkeseknek jutott tehát a feladat — melyet hazafias és humanusnak jelezhetünk, — régi álláspontunkat visszahódítani. Bizonyára ezen törekvésünkben akadályokra fogunk bukanni, de amily kevésbé nem esik kétségbe a hittérítő a vadak országában, ép oly kevésbé szabad kétségeskednünk a kereszténység isteni erejében, midőn egy erkölcsileg elvadult cultura mezejére lépünk. Csak ezeltudatosan kell küzdenünk, csak újlag legyünk képesek hatni a nép nagy tömegére.

Megbocsíthatlan könnyelműségnek lenne tudandó és reánk nézve szégyenletes volna, ha minden erőinket nem feszítenők, ha új eszközökhöz nem nyulnánk, ha csak mint nézők a rendszer kerékvágásban maradnánk. Új nyavalyák új orvosi szereket igényelnek, új veszedelmek új védelmi eszközöket.

A legnagyobb veszedelem fenyegeti a vallást és vele együtt a társadalmat a szociális téren.

Ezen veszedelem annyival fenyegetőbb alakot ölt, mivelhogy a nagy néptömegek arra tanítottak

és tanítottak manap is, hogy az ő nyomoruk és a rajtuk elkövetett igazságtalanságokon segíteni nem lehet. Ezen hibás véleményt ki kell igazítani. Mindenekelőtt törekednünk kell, hogy eszközöket találjunk, miként közeledhessünk a félrevezetett körökhöz. A prédikációkra, mint ezt tapasztalásból tudjuk, soha nem járnak. Marad tehát csak az egyedüli és időszerű eszköz: a sajtó. De hogy állunk ezzel manapság? A legtöbb és legelterjedtebb lap, mely a birtokosok számára készül, az álliberálisizmus zsoldjában áll és a kapitalistikus érdekeket szolgálja. Emellett a munkások, napszamosok rendelkezésére oly sajtó áll, mely az erőszakos felforgatásra törekszik, az ugynevezett szociáldemokratikus sajtó, melynek befolyása az elégedetlen néptömegekre folyton növekszik és terjed.

Azon hat nyílt szociáldemokratikus irányú osztrák újsággal szemben, melyek számtalan bel és külföldi politikai irányú szaklapok által ezeltudatos tudattal támogattnak, van Ausztriában egyetlen egy keresztény szociális irányú munkás lap („Arbeiter.”) Ezen újság ma még nem tudott behatolni a nagy közönséghez azok oknál fogva, mert csak minden 14 nap jelenik meg, szűk tartalommal és csak is mint melléklete egy kath. irányú hetilapnak, mely utóbbi miután a közép és magasabb osztályok számára van szerkesztve, annak törekvései a munkások és napszamosok előtt ismeretlenek. Ennek dacára az „Arbeiter” rövid idő alatt, erélyes és ezeltudatos magatartása folytán még a szociáldemokraták tiszteletét és becsülését is kivívta magának, jóllehet segélyezésben nem részesült és egyedül egy embernek erejére (Eichhorn szerkesztőre) volt utalva. Ez volna tehát hivatva, hogy az összes keresztény munkásoknak organuma és a keresztény munkás- és legényegyesületeknek központi értesítője legyen. Csakis így fejlődhetnek ki keresztény munkás-egyesületi élet és akaszthatna véget a folyton növekedő szociáldemokraciának.

Ezen ezeltudatos okvetlen szükséges, hogy nevezett lapocska önálló hetilappá nője ki magát, hogy a katolikus nemzeti alapelvek a vallásnél-

küli és nemzetközi szociáldemokracziával szemben megvilágítva és a munkás osztály érdekei képviselve legyenek anélkül, hogy a birtokosok jogai sérelmet szenvedjenek. Maga a munkás előadhassa e lapban panaszait, követeléseit és egyuttal alapos és kimerítő oktatást is merithesen a lapból.

Alulírottak tehát azon kéréssel fordulunk tisztelt collegáinkhoz, Kr. testvéreinkhez és minden katolikushoz, a kik velünk egyetértőleg az álliberális intelligenciának dőreségét és a belőle kiburjánzott jogtalanságot ostorozni óhajtják, miszerint bennünket ezen vállalatoknál támogatni kegyeskedjenek. Alólirott magyar lelkészek hazafias kötelességüknek ismerik kinyilvánítani azon óhajukat, bárha a német lap mellett egy magyar nyelven szerkesztett keresztény szociális lap látna napvilágot. Mert tekintetben a viszonyok nálunk sem kedvezőbbek, mint Ausztriában. Hadd látna a magyar munkás, hogy a katolikus m. klerus kész az ő érdekeit támogatni és nem engedi, hogy zsidószabadkőműveseknek zsákmányul dohassék. (E tárgyra lapunkban még visszatérünk. Dr. Komlóssy Ferencz.) Hogy az „Arbeiter“ ez. lapra mint önáll. hetilapra minden olvasni tudó munkás előfizethessen, az előfizetésnek lehető kisínynek — egyelőre egész évre 2 frt — kell lennie. Ezzel azonban a kiadások fődözve még nem volnának. Azért is bizalommal fordulunk jobbmóduker. embertársainkhoz — különösen a ft. papsághoz

— és kérjük — segélyeznék „a z európaiak között végbemenő hittérítői munkát.“

Nem volna-e lehetséges, hogy mintegy 1000 ember akadna, akik az újságra önkényt 4 forintjával fizetnének elő. Mi bizunk ezen terv keresztülvitelében és kérjük az illetőket nyilatkozatra.

Ezen publicistikai vállalatnak, mely már elvöl sem lehet anyagi érdekre, illetve nyereségre alapítva — mert az esetleges tiszta jövedelem keresztény munkásegyletek alapítása és támogatására fordíthatnék — másik támogatási módja volna, hogy a lap terjeszthetnék az iparosok, kézművesek és napszamosok között. Hogy a lapot ne csak egyesek olvassák, hanem vendéglők és kávéházakban a nagy közönségnek is szembe tűnjék, kérjük barátjainkat miszerint az előforduló törvénytelenések — vasárnap megszenteltetés, a munka idő meghosszabbítása, a munkásokkal való embertelen bánásmód fölötti panaszokat hozzánk beküldeni sziveskedjenek. — (Rudolf Eichhorn — az „Arbeiter“ szerkesztője lakik Florisdorfon Bécs mellett.)

Előfizetési pénzeket és netaláni nagylelkű adományokat, vendéglősök, munkások és azoknak ezimeit, kik e lapot bírni vagy megismerni óhajtják, alólirottak hajlandók továbbítás ezimén elvállalni. Mihelyt a befolyt összegek, melyek az „Oester. Correspondenzblatt“-ban nyugtáztatni fognak, elégségesek lesznek arra, hogy az „Arbeiter“ mint önálló hetilap meg fog jelenhetni, érvénybe lép az előfizetés. Ha azonban valaki már most kívánná a jelzett lapot, ugy sziveskedjék ezt világosan megjelölni.

TÁRCSA.

A „bemondásról.“

Bizonyára nagy különbség van az elemi- és a középtanodák ifjusága között; ugy elnebeli fejlettségükre nézve, mint egyes szokásaikat, modorukat, hajlamaikat illetőleg. De egész esodálatosan eltérnek, sőt határozottan ellentétben vannak egymással az elemi iskolai növendékek a középiskolaiakkal egy pontban és ez az ugynevezett iskolai összetartás. Ha a gymnasumban, vagy más középtanodai osztályban feltünőbb, vagy akár csak esekélyebb kihágás vagy esiny fordult elő, a tanár csak legritkább esetben jut annak tudomására, vagy ha az „eset“ oly feltünő, hogy a tettes megbüntetését az intézet tekintélye megkivánja, rendszeren, sőt kivétel nélkül esakis hosszabb, beható nyomozás, igazgatói megidézések és vallatások után derül ki a tényállás és a „szerző.“ Az elemi iskolákban ellenben alig tett egyik-másik valami szót sem érdemlő dolgot, a többiek már belépésekor jelentik a tanítónak: kérem az Asztalos, kérem a Kiss, kérem a Fekete, kérem a Blau, a Grosz a padon ugrált, kiment, ezt mondta, vagy azt mondta, sőt még az utczán törtétekről is híven referálnak. — Homét van ez a nagy őszinteség itt s az a nagy titkolozás amazoknál? Az utóbbiak dolga nem tartozik a „Népnevelő“ keretébe s azért azt egyszerűen mellőzöm. De az elemi iskolás gyermekek eme nyilt-

ságát érdemes figyelemmel kísérni. Több oka van ennek. Elsőben is a velük született igazságérzet, mely azt sugja nekik, hogy ne engedjék az iskolai, házi erkölcsi törvényeket büntetlenül áthágni s mivel érzik, tudják, hogy maguk nem lehetnek a bírák, hanem hogy ez a felsőbb hatóság kezébe van letéve, bejelentik a rendtelenséget tanítójuknak, mint a ki reájuk nézve a legfőbb tekintélyt és hatalmat képviseli. Innen van az, hogy nem csak az iskolai dolgokat, hanem az utczán, sőt otthon törtéteket is bemondják a tanítónak.

De vannak ám ennek a nagy őszinteségnek kevésbé magasztos okai is. Titkos irigység, bosszuvágy, behizelgés és ilyenfélék. Gyakran előfordul, hogy egyik-másik kis honfi mindig ugyanarra a társára tud valami mondanivalót.

A következetesség tagadhatlanul szép, igen szép, honfiai érény, de csak ott, ahol van. Mert ugyan megköszönné a haza, ha diéső fiai következetességből sikkasztának, lopnának és esalnának (dehogyan van ez így! — ugy-e nincs?) Az ilyen esemetékre nem tanácsos hallgatni, mert ha igaz, amit az arabus mond: a haragos embernek soha sines igaza — az is áll, hogy az irigykedő rendszeren „téved.“ Veszedelmes kis fajzat, amelyik rendszeres bemondás, magyarul spicliszkedés által akarja magát behizelegni tanítójánál. Valóságos kis fináncz, árulkodás a kenyere, vagy hát árulkodással akarja kenyerét keresni. Jó tanító hamar észreveszi ezt s illő jutalomban részesíti.

Az „Arbeiter,” egyelőre: Wien VI. Barnabiten gasse 12 sz. alatt rendelhető meg.

Bécs, 1887. Augusztus hóban.

Következnek az egyes egyházmegyék, ugymint a bécsi, szt-pölteni, lincezi, prágai, leitmeritzi, olmützi, brünni, salzburgi, brixeni, gurki számos aláírással.

A magyarországi egyházmegyék közül csak is három van képviselve: ugymint az e s z t e r g o m i e g y h á z m e g y e részéről:

Dr. Komlóssy Ferencz, orsz. képviselő, a Népnevelő szerkesztője.

Dr. Machovics Gyula, primási levéltárnok.
Schiffer Ferencz, kath. legényegyleti elnök.
Stacke István, hitoktató Budapest.

Zelliger Alajos hitoktató, a Népnevelő főmunkatársa Bpsten.

S z é k e s f e h é r m e g y e r é s z é r ő l :
Prikosovitsch Antal bogdányi plébános.

C s a n á d i e g y h á z m e g y e r é s z é r ő l :
Tokody Jenő, plébános szerkesztő Uj-Becse.

Vivat sequens!

Néhány szó a gyermek kedélyvilágának képzéséről.

Kétségbevonhatlan tény és százszor hangoztatott elvi igazság, hogy a gyermekek szívének nemesítése a főcél, melyet a nevelőknek és tanítóknak maguk elé tűzniök kell.

A szívneveléssel azonban karöltve jár s vele csaknem azonos a gyermekek kedélyvilágának ki-

Vannak ezeken a nemes és nem nemes okakon kívül még egyéb — közömbös — okai is ez ugynevezett bemondásnak. Például az, hogy a gyermekek minden ügyükben-bajukban tanítójuknál keresnek menedéket. Ha egyik elvette a másiktól a czeruzáját, azonnal halljuk a károsult fél panaszát: kérem az elvette a plajbászomat; ha egy jövődó uraságának tudatában széletterpeszkedő urfi nem ad szomszédjának elég kényelmes helyet, mindjárt halatszik az el-, illetve kinyomott polgártárs felperesi keresete: kérem, az Y kitól a helyemből.

Mert hát a tanító (hát azért fizeti a város!) nem csak tanítója, nevelője, apja, hanem bírja, végrehajtója és ügyvédje is növendékeinek.

Másik ilyenféle ok az, hogy a gyermekek saját gyöngeségük érzetében, minden bajban magasabb helyről jövő segítséget várnak s ez a magasabb hely ki lenne más, mint a tanító?

Még egy más ok az, — de minek sorolnánk őket tovább elő? Fontosabb kérdés az, hogy milyen magatartást kövessünk a bemondással szemben? Altalában nem lehet azt kárhoztatni; hisz némileg magunk adunk erre alkalmat, mikor felvigyázókat állítunk osztályainkban. De a „részletes tárgyalás”-nál, azt hiszem, nagyon sok szó fér hozzá.

Mindennek a maga külön orvosságát. A bemondással is így vagyunk. Meg kell figyelniük, milyen okból származik s a szerint kell eljárni. De, azt hiszem, nyíltan soha sem volna szabad mondanunk: nekem senki sem adja fel társát —

képzése. Ez az, ami egyik legfőbb gondját és fáradozását kell, hogy képezze mindazoknak, kik a nevelés magasztos feladatának hű betöltését tűzik ki nemes gerjedezésü buzgalmaik czéljául. A gyermek benső kedélyvilágára tehát — mely a külsőt elárulja — az oktatásban, tanításban, szóval: a nevelésnek mindenféle módon nyilvánuló ágazatában gondosan kell ügyelni.

Mit értek én a gyermek kedélyvilága alatt? Értem gondolatait, érzelmeit, akaratát és elhatározásait: mert hisz ezekben fogamzanak meg és fejlenek ki a jó és rossz, nem különben kellemes és fájdalmas érzelmei. Már pedig ezen érzelmei azok, melyek életünk boldog vagy boldogtalanságára nem kis tényezőkként folynak be. A gyermekkorban kell tehát a szívnek biztos irányt kijelölni, hogy az életben előforduló kedélyváltozások viharai között el ne csüggedjen, ne habozzék, vétkes hajlamai és szenvedélyeitől elragadtatni ne engedje magát: hanem a már zsenge korában keblébe plántált irányelvek sugallataitól vezéreltetve és megvilágosítva, mindjárt megtalálja azon utat, amelyen az igazság és a tiszta erkölcs törvényeinek értelmében haladni tartozik. Kedélyünk világának kiképzése, kapcsolatban szívünk nemesítésével azon fokozat, mi a nemes értelemben való ember nevezetére leginkább tesz minket méltókká.

Ha már szájalomra méltónak tartjuk azt, ki a külső érzékek valamelyike nélkül szűkölködik, mit mondjunk azokról, kik önlétüknek alakját soha nem látják, kik kedélyük világát nem ismerve, nem művelve, parlagon hevertetik, és így azon fényt,

bár be kell vallanom, hogy magam is megmondtam egynemelykor tanítványaimnak, hogy az „árulkodást nem szeretem.”

Egy derék fináncz biztosról hallottam egyszer, akinek jelentették, hogy x-y dohányt tartogat. A derék biztos elővett egy hatost s az illető nagy buzgólkodó meglepetésére oda nyujtá neki e szavakkal: Nekem most kötelességem annál házmotózást tartani, de maga vegyen ezért a hatosért magának kötelet és akaszsa fel magát! — Azt nem mondom, hogy mi is ilyenformán bánjunk el az árulkodó gyermekekkel, de bizony néha nem árt, ha óvatosan értésükre adjuk, hogy az árulkodás nem mindig tisztességes dolog. De vigyázva kell ezt tennünk, mert a gyermekek többnyire csak a végleteket ismerik, már pedig kétségbevonhatlanul sokkal nagyobb kár volna nevelési szempontból a bemondás végleges eltörlése, mint annak habár kissé határon túl is menő gyakorlása. Akinek sikerülne a bemondás iránti érzéket a gyermekeknél annyira helyes irányba terelni, hogy tudnának megkülönböztetést tenni a köteles bejelentés és a visszás árulkodás között, az bizonyára erkölcsileg szép eredményt érne el.

És ezekben ki van fejezve az irány, melyre a bemondást illetőleg törekedniük kell. Maga a bemondás és annak apró körülményei látszólag jelentelenek, de mélyen benn rejlenek gyökerei a gyermeki lélekben, s azonkívül: amilyen volt Jankó, olyan lesz János.

Mosonyi.

mely őket egyrészt a tisztelet legszebben tündöklő zománcával venné körül, másrészt életük útjára a boldogság rózsáit hintoné: kedély világuk kiképzésének elhanyagolása és így a szív műveletlensége következtében, a rossz természeti hajlamok és szenvedélyek sötétségében, egészen elhomályosodni, elveszni engedik. Veszve van ott a kebel esendje és boldogsága, a hol az ész valahogy ugyan ki van művelve, de a kedély nincs kiképezve, a szív nincs nemesítve.

A nevelésnek feladata előterjeszteni és használni azon eszközöket, melyek a gyermek kedélyvilágának kiművelésére, a szív nemesítésére alkalmasoknak bizonyulnak; mert az eszközök helyes megválasztásától függ többnyire a czél mihamarábbi elnyerésére felhasznált iparkodásnak sikere.

Melyik azonban a főeszköz, mely által a gyermek kedélye képzésének czélja legkönnyebben elérhető? Ez: magának a tanítónak kedélye. Legyen ez mindig olyan, mely a gyermekekre jótékonyan hason. Legyen vidám, derült, esendes, békeszerető, szelid! Valamint a felhőtlen tiszta égen tündöklő nap barátságos mosolya öröm érzelmekre hangolja szívünket, jótékony sugarai pedig növesztik a föld keblén tényező növényzetet; úgy a tanítónak derült kedélyvilága vidámságra gerjeszti a gyermeki kebleket s növeli bennök a kedves érzelmeket. Különösen pedig a vallásosság és a szeretet legyen azon két főtulajdonság, melyekben egész kedélyvilága visszatükrözve legyen. Igen! az igaz vallásosság és az önzetlen szeretet legyenek működésének elválaszthatlan attribútumai, melyeknek jótékony és es boldogító hatását a gondja alá bizott és tőle az élet szükséges ismereteit tanuló, s a minden szép, jó és nemes iránt fogékony kebelrel bíró növendékeivel szemben éreztetni, azt minden körülmények között tanusítani, soha meg ne szűnjék. A szeretet lehetne vallásos érzet fölébresztésével sokkal könnyebben sikerül a tanulékony zsenge szívébe a többi erényeket is fölkeltenünk, sikerül a gyermek kedélyvilágát kiképeznünk! Ezekhez járul főtényező gyanánt még — mint előbb is említettem, a kedély szelidség. Ha valakinél, úgy a tanítónál válik ez erény leginkább szükségessé. Legyen a tanító szelid szívében, kedélyében és magaviseletében; éreztesse ezen szép tulajdonságát különösen a tanítványok iránti szeretetben. Azért a tanítót a gyermekek büntetésében inkább a szelidség, mint a szilaj indulatoskodás vezérelje: meggondolván, hogy a szelidség által neveli, kegyetlenség által megrontja a gyermek szívét, kedélyét, szellemét. Valamint a esendesen hulló eső új életre támasztja a nap hevétől tikkadt virágokat; a rohamos zápor azonban tönkre silányítja azokat; úgy a tanítónak esendes szelid magaviselete, felvidámitja az iskola fáradalmi által ellankadó tanítványok kedélyét, indulatossága azonban lehangolja, elbutítja, elrontja szellemét. A tanítónál leginkább állanak az irás szavai: „Fiam! szelidséggel végezd dolgaidat, s az emberek dicsőítésén kívül, szeretetökben is részesülendesz.“ (Sirákf. 3. 19.)

Természetesen a tanító növendékeiben a szükséges erényeket csak így ébresztheti föl, kedélyük

kiképzésére csak akkor hathat be lényegesen, ha maga is a vallás buzgó hive, és a nemes kedélynek mindenkor hű öre.

Ha valahol, úgy itt is érvényesül leginkább e mondás: „a példa vonz“; sőt mondhatni, hogy a jó példa a gyermek kedélyének, meggyőződésének és innen eredt akaratszilárdságának *conditio sine qua non*-ja. A növendék tanítójától jó példát látva, ösztönszerűleg utánozza őt; de a mi kezdetben pusztán szokás műve volt, lassankint az értelem világánál belátott jónak szándékos, érdemszerű, és így a gyermek kedélyvilágát nemesítő gyakorlattá válik.

Hogy a tanító fáradtsága kárba ne vesszen, hanem hogy az, a gyermekeknek nemcsak a szükséges ismeretek elsajátításában, de egyuttal kedélyviláguk kiképzésében is hasznos gyümölcsöket teremjen, álljon itt erre vonatkozólag, 1846-an megjelent: „Jahrbuch“ für Lehrer und Erzieher című paedagógiai lapból a „Lehrer“ szónak betűszerinti értelmezése, mely egyszersmind elegendő világosságba helyezi kérdéses tárgyamat. *Liebe* jelenti azon *szeretetet*, melylyel a tanító Isten, hivatala, és a gyermekek iránt, viseltessék; *Eifer* jelenti azon *buzgalmat*, melyet saját maga kiképzésében, különösen pedig az iskolában kifejtetni tartozik; *Heiterkeit* jelenti azon *vidám kedélyt*, melylyel minden tanítónak tanítványai előtt föllépni kell; *Ruhe* jelenti a kedélynek az iskolában a növendékek szemben minden tekintet és körülmények között megtartandó *nyugalmat*. Soliditásnak is lehetne nevezni, melynél fogva, nem szabad magát a tanítónak, szenvedélye és hevessege által elragadtatni engedni. Erlicheit jelenti a *tiszteletet* a gyermekek, szülők, alattvalók és fellebbvalói iránt; végre a *Religion* jelenti a *vallást*, az erős és fántorithatlan hitet, mely minden tanítónak fő ékes-ségét képezze, ha akarja, hogy működése sikeres legyen. A vallásosság szellemének kell minden törekvését áthatnia és megszentelnie; így biztos lehet, hogy fáradtsága Isten áldásával lesz jutalmazva.

Legyenek ezek irányelvek, melyeket mi, kik tanítással és neveléssel foglalkozunk, nemes működésünkben követni köteleességünknek tartunk.
Bánkházi Sz. Ferencz.

A hazaszeretet ápolása ifjuságunknál.

Óriási erőfeszítéseket tesznek az európai államok, hogy létüket fentarthatassák és biztosítsák; esodálatos azonban, hogy főczélul tekintik egy jelentékeny haderő felállítását, ennélfogva sokkal többet beszélnek a hadi budgetről, mint másról. Az összes parlamentekben, igen ritkán hallani, hogy a képviselők a hadügyminiszter követeléseinek komolyan s sikerdusan ellenszegülnének — sőt annyira vagyunk, hogy más természetű kérdések, pl. közoktatásügyiek, csak akkor birnak kilátással kedvező megoldásra s elintézésre, ha azok védelmezői be tudják bizonyítani, hogy ezek által a militarismus elősegítették. Az államlét biztosításának e neme azonban határokkal is bír s minden értel-

mes államférfiu tisztában van azzal, hogy a véd-erő mellett a szellemi és anyagi művelődésnek is sikeresen kell fejleszteni, hogy az ép test egészséges s erős lélek által felvidíttassék, mely nélkül holt marad az, s mint egy moloch örökké csak fogyaszt, anélkül, hogy az alkotó munkát védné és előmozdítaná. A militarizmus kétségtelenül avval fenyeget, hogy az államok összes életereit leköti s ha a nagyhatalmaknak a harczi segédeszközök tekintetében való kölesönös versenye s egymás felülhaladása meg nem szűnik — akkor attól tarthatunk, hogy a munkásság minden egyéb terén, (melyre pedig minden culturállamnak figyelmet fordítani kell) beáll a szünet, ennek pedig oly szomorú természetű következményei vannak, hogy azokra mély fájdalom s megrendítő borzadás nélkül gondolni sem lehet. A dolgoknak illető fejlődése valóban méltatlan a jelen századhoz, megszégyenítő az emberiségre, amely magát a szolgáltság bilincseiből a szabadsághoz felküzdé; de a legnagyobb veszélyeket is rejté önmagában, mert szétrombolja azt, mi az államok egyedüli támasza és fenntartója: a polgárok hazaszereteté. E szeretet nélkül fenn nem állhatnak az államok; sok példát mutat nekünk erre nézve a történelem, jól belátják ezt az illetékes helyen is s azért intézkedéseket tesznek, hogy a nép hazaszeretete ki ne vesszen, hanem erősödjék, hatalmas gyökeret verjen s bő gyümölcsöt hozzon.

Hogy legelőször is az iskolát veszik elő e komoly feladát megoldásához, azon nem kell esodálkozni, miután annak igen sokféle és kedvező alkalma van e tekintetben sikeres behatással lenni az ifju szivekre: azért azonban az iskola sem mindenható s befolyása lehetetlen, hogy tartós sikerrel bírjon, ha más oldalról burjánzó gaz lesz szórva a vetés közé, melyet oly nagy fáradtsággal és gondal a talajba fektetett. Sajnos, nem élünk görög mintaállamban, hol minden nyilvános intézmény, minden ünnep mélyen megindítá az egész népet, fellekcsíté s hazaszereteté mindenkor újból fellobbantá; viszonyaink nem engedik, hogy a nép nyilvánosan mások előtt nyiltan és tartózkodás nélkül mondhassa el véleményét eme vagy ama szándékolt vállalkozás fölött, hogy az által érdeklődését, hazaszereteté bizonyítsa s az ifjuságot példaadás által, nagy tettek iránti lelkesedésre ragadjja. Nyilvános politikai életünk négy fal közt játszódik le s ami belőle a családnak a napi sajtó útján tudomására jő, többnyire zavart, színezett s s hamisított dolog, pártszellemtől kiigazitva, megvizezve s eltorzítva: a nyilvános politikai életnek ezen surrogatuma itt még jobban fél lesz higitva és fintorítva s amit a fiatalság ebből megtud, nem szolgál arra, hogy szívet a haza s intézményei iránt felhevítse. Mit ér az, ha az iskola a haza szépségéről, gazdagsága, nagysága s hatalmáról beszél, ha uralkodóiról lélekemelő képeket hoz a tanuló lelki szeméi elé s azok tetteiről emelkedett hangú dicséreteket zeng, ha megemlékszik azon hősookról, kik veszély és inség idején feláldozták vagyonukat és vérüket a hazáért, ha eseteli a népet, mely mindenkor hü szeretettel viseltetett

uralkodója iránt s mely kész volt minden terhet elviselni s bármily áldozatot hozni, ha arról volt szó, hogy hazáját megmentse, fentartsa s becsületét megőrizze? Mit ér mindez, mit ér az iskola minden főrekvése, ha munkálkodásával önmagában áll, ha más ezer tényező, hatalmasabb nálánál, szétrombolja azt, amit az iskola épített? Csak egy példát akarok felhozni. Alig létezik nálunk iskola, mely II. József emlékének nem szentelue egy órát, a melyben ez uralkodónak, mint az elnyomottak barátjának, az igazságos birónak, a az emberi jogok tántoríthatatlan védőjének emlékoszlopot emelne az ifju szivekben. Mily benyomást tesz azonban a gyermekekre az, ha más oldalról szidni hallják ugyanazon uralkodót s ezt nemcsak megérteni, de utánmondani is kényszerítetnek. Gyógyíthatja valaki ezen meghasonlást, mely azáltal a gyermeki kebelbe fektetve lesz és megakadályozhatja-e valaki, hogy a tanulók jövőre tompák és hidegek maradnak, ha a tanító nekik valamely uralkodó erényéről s áldásos tetteiről beszél? Nem romboltatik-e szét ily módon a támaszfal, amelyen az uralkodóhához való szeretetnek állnia kell?

Remélhetőleg utat tör magának a felismerés nemsokára s be fogják látni, hogy szurony, ágyu s emberi testhalmaz elegenden arra, hogy egy államot megvédjenek, megtartsanak s kiformaljanak, ha a nép szeretete nem képezi azon ragaszt, mely feloldhatatlanul fűdi be azon választékot, mely az egyik részt a másiktól elválasztja, és ezen felismerés oda fog vezetni, hogy a militarizmus kizárólagos ápolását korlátozni fogják és a művelődés egyéb terére is irányozandják figyelmüket, különösen azon czélt tartják szemük előtt, mely minden honfiai érzésnek kiinduló pontját képezi: a nép boldogítását s a honpolgárok javát. Az ember természetében rejlik, hogy általában a gyermek csak a jó szülőt, a tanuló csak a bölcs és érdemes tanítót, az alattvaló csak a népszerű és igazságos uralkodót, az állampolgár csak az őt tápláló, védő hazát szereti, s azért nem szabad, hogy az államban mindazon intézményeket, melyek a polgárok biztonságát, békéjét, jogait és szabadságát illetik szellemi és anyagi érdekeit érintik, a katonaság iránti gondnak alárendelni, mert különben az államháztartás ezen ágára felhasznált összeg hasztalanul eltekoztolt nemzeti vagyon.

Mit kell azonban a családnak, melyhez első sorban van szavam, az esetelt viszonyokkal szemben tennie, hogy erejéhez mérten oda hasson, miként a gyermekben a haza iránti szeretet kicsirázék virágozzék és gyümölcsöt teremjen és hogy az iskola erre czélzó munkájának mélyreható és tartós hatása legyen? Mindenekelőtt attól óvakodjanak a szülők, hogy maguk hozzá ne járuljanak, miként a gyermeki lélekben zavar támadjon, melyet semmi hatalom nem bír eloszlatni; egy pillanatig sem szabad elfeledniök, hogy a gyermekszívnek hazánk szent oltárát lelkesült tüzzel kell körülvennie, a melyen rendíthetetlen szeretettel és hűséggel kell csiggnüök s amelynek mindenkor szolgálmi és érte áldozatot hozni készek legyenek. A közszellem

egyike a legszebb emberi erényeknek s ápolása a legjobb eszköz az alacsony önzés kipusztítására. A polgárok közértelem nélkül nincs virágzó állam, s ennek hiányában a nép sem boldog. Ha most a szülők a hazát s annak intézményeit a gyermekek szemében lealacsonyítják, ha minden fölött, ami a gyermekek előtt szent, tiszteletnélküli kritikát üznek, ha porba rántják azt, amire a gyermeknek tisztelettel kell föltekintenie, akkor ne esodálkozunk azon, ha az iskola magvetése elnyomatik, hogy ha az alig kicsirázott hazaszeretet ellankad, hogyha hazánkban hiány lesz áldozatkész polgárok, tetterős gyámolítók s önzetlen férfiakban.

A szülők ne csak elejét vegyék mindennek, hanem előmozdítólag is hatniok kell: fel kell használni minden alkalmat, mely kínálkozik, hogy a haza iránti szeretetet bennök felébreszszék: tethetik ezt a nemzeti ünnepeken, a gyermekek olvasmányai alkalmával magyarázólag, a hazában teendő utazások alkalmával, kiváló történelmi események évfordulóján és sok más adandó alkalommal.

Gondolják meg a szülők mindenkor, hogy az állam legbiztosabb támasza a család s ne feledjék soha, hogy a polgároknak annál tartósabban kell dolgozniok az állam megszilárdításán, mennél bizonyultabbak annak politikai viszonyai; ne feledjék továbbá soha, hogy nincs nagyobb szégyen nemzetre nézve, mint hazáját szégyennek kiténni, kockára vetni, ne mulasztásuk el végre gyermekeikkel betanultatni s beléjük oltani koszorus költőnk Vörösmarty szép szavait: „Szeresd hazádat és ne mond — A néma szeretet — Szűz mint a lélek, melynek a — Nyelv még nem véthetett — Tégy érte mind nt: éltedet — Ha kell csekélybe vedd — De a hazát könnyelműen — Kockára ki ne tedd.

Ginzery Nándor.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

— **Uj lap „Kelet“** czímmel a magyarországi görög katolikusok érdekeit fogja képviselni. Szerkesztő: *Drohobeczy* Gyula Ungvárt. Hetilap. Ára félévre: 2 frt.

— **Az egyház és az állam**, a magyarországi katholicizmus egyházpolitikai helyzetével foglalkozó napi kérdések szempontjából. Irta: Dr. *Lauran* Ágoston nagyváradi gör. szert. kath. kanonok. Egy hó mulva fog megjelenni e mű, mely a „Magyar Állam“-ban közölt egyh. polit. cikkeknek fogja egy füzetben nyújtani. Ára 80 kr.

— **Tornakártyák**. Elemi és középiskolák számára írta: *Porzolt* Lajos okl. tornatanár. E mű képekkel gazdagon van illusztrálva. Kapható Aigner Lajosnál Budapesten. Ára 1 frt. A tornatanító urak nagy hasznát vennék.

— **„Keresztény Magyarország“** czim alatt *Clair Vilmos* szerkesztésében megjelenik egy jeles, keresztény irányu *hetilap*, mely immár II. évfolyamban van s ez idő alatt életre képességét szépen bebizonyította, amiért is bátorodunk azt t. olvasóink figyelmébe előfizetés- s ismerősök között való terjesztés czéljából melegen ajánlani. Meg-

jelenik minden vasárnapon. Előfizetési ára egész évre 4 frt, negyed évre 1 frt. Az előfizetések Budapest, VIII. illői-út 22. sz. a. intézendők. Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal.

— **Legőcsöb-b képes kath. heti néplap „Felebarát“** czímmel jelenik meg Budapesten Dr. *Szaklay János* szerkesztésében. A szerkesztő ur olyan lapot akar adni a népnek, mely hozzájáruljon vallási érzületének föllendítéséhez, emellett pedig megtalálja benne azt is, a mit más lapban keres: a világi szórakozást, mely tisztességes formájú és a lap irányával egyező legyen. Előfizetési ára egész évre csak: 2 frt, mely összeg a szerkesztő nevére IV. magyar-uteza 28. sz. a. küldendő. A ft. esperes urak sokat tethetnének, hogy a lap a nép között minél szélesebb körben elterjedjen. Mi szívünk mélyéből kívánjuk!

— **„Bibliai történet“** siketnéma növendékek számára. Szerkesztette *Pivár Ignác*, kegyesrendi tanár, siketnéma-intézeti hitoktató. Vácson, nyom. Mayer Sándor könyvnyomdájában 1888. 8-rét, 145 lap. Ára 50 kr. Ez teljes czime ama könyvnek, mely mint új irodalmi termék ismerettség végett előtünk fekszik. Kettős örömmel illik üdvözlőnk e munkát, mely mint előfutára tünik elő ama tankönyvseregnek, melyet a katechetikai tankönyvirodalmi téren oly régóta hiába várunk. Midőn e könyvet tanulmányozzuk, e vágyunk újra meg újra föléled, mert ebben korrekte, gyermekded nyelven találjuk kifejezve azt, ami mostani tankönyveinkben érthetetlen, nehézkes. A szerző ugyan különösen a siketnémák számára írta tankönyvét, mely egyszerű kérdések- és tüzetes feleletekben az ó- és újszövetségi történeteket tárgyalja, de azt hiszem, szabad nekünk ilyen érthető és könnyed, a gyermekek felfogásához mért nyelvezettel dicsekvő tankönyveket egyéb gyermekeink kezébe is adni. A váci püspök ő maga is jeles tulajdonokkal bíró, hézagpótló műnek mondja. Adja Isten, hogy midőn a hitoktatásról mindenféle oly sokat beszélünk, a teendők sorában szerepeljen első helyen: a tankönyvek átdolgozása. Pivár J. ur munkájának tanulmányozása hatalmasan fog minket az előretörékvésben sarkalni. Fogadja a szerző ur jól végzett munkájához őszinte szerenese kívánatinkat. (Ajánljuk.)

— **Józsa Sándor** gyergyóditrói tanító értesíti a t. érdekelteket, hogy a széles körben ismert és már kéziratban sok oldalról keresett számtani módszere (számtani vezérfkönyv, I—II. oszt. tananyag) elhagyta a sajtót s szerzőnél adalírt helyen megrendelhető. Ára bérmentve küldéssel 1 frt 40 kr. Benne az anyag gyakorlatilag van feldolgozva, a mellett a számtannak minden mozzanata kézzel fogható természetességgel van szemlélve.

— **A ki egyszer megszerette**, az soha sem válik meg a „Magyar Háziasszony“ czimű háztartási, gazdasági és szépirodalmi hetilaptól, melynek előfizetési ára egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. A kiadóhivatal (Budapest, nagy korona-uteza 20. sz.), melyhez az előfizetések legezélszerűbben postautalványon intézendők, kívánatra bárkinek ingyen és bérmentve szolgál mutatványszámokkal.

VEGYESEK.

Danielik János (1817—18.8.) prisztinai vál. püspök, egri olvasó-kanonok, a pápa öszentsége titkos kamrása, a magy. tud. aka'emia tiszteleti tagja, bölesészet-tudor stb. hosszas szenvedés s a

halotti szentségekben való ismételt részesülés után jan. 23-án az Urban elnyugodott. Danielik előbb a rozsnói philosophián, majd a theológián tanárkodott. 1848-ban Budapesten mint a „Religio és Nevelés“ társszerkesztője kezdte, s mint szerkesztője s tulajdonosa folytatta írói működését. 1849-ben egri kanonokká nevezetett. 1853-ban a Szent-István-Társulat alelnökévé. 1858-ban az akadémia tiszteleti tagjává választatván, rendkívüli írói és szónoki sikereket aratott. A 60-as évek végétől azonban visszavonult az országos közügyek teréről s Egerben az egyházmegye szolgálatában, hosszabb ideig mint lyceumi prodirectori, töltötte életét. Temetése f. hó 25-én fényes gyász-szertartással és nagy részvét mellett ment véghez. Nyugodjék békességben és az ö. v. f. n!

A vallás- és tanulmányi alap állása A valóság alap, a múlt hó 20-án tartott számadás eredménye szerint: 0.396,858 frt 6 $\frac{1}{2}$ kr. tiszta vagyon felett rendelkezik. 1888-iki rendes szükséglete 1.170,480 forint: a rendes fedezet pedig csak 1.089,430 frt. A rendkívüli kiadás 33,450 frt, a rendkívüli fedezet 164,810 frt volna; de mivel az utóbbi igen bizonytalan, a bizottság a hittanári fizetések tervezett felemelését is szükségesnek látta elejteni — A tanulmányi alap vagyona az 1886-iki számszámadás szerint 9,204,155 frt 90 kr. Előirányzott szükséglet 634,200 frt s kiadatott 702,609 frt 58 $\frac{1}{2}$ kr., tehát 68,409 frt 55 $\frac{1}{2}$ krral több. A folytonos tulkiadás miatt az ellenőrző bizottság elnöke kérdést intézett a vallás- és közoktatási miniszterhez a végből, hogy az adna tervezetet a vallás- és tanulmányi alap pénzügyeinek rendbehozatala végett. A nyert tervezet, a mely inkább csak a tulkiadások igazolása volt, nem elégítette ki az ellenőrző-bizottságot: miért is az, egy albizottság által módosított állapotot meg, a mely szerint az egyensúly a kérdéses alap pénztárában helyreálljon. A megtakarítások különösen a középiskolákat, főleg az algymnásiumokat érdeklik.

Izraelita hitoktatók képesítése. A kolozsvári kir. tanfelügyelő utóbbi időben több helyen tapasztalta, hogy az izraelita hitoktatók, képesítésük kérdésbe tételekor, egy rabbi és két tanu aláírásával ellátott bizonyítványt mutatnak fel, képesítésük igazolására. Mivel ez eljárás nem törvényes s számos visszaélésre szolgáltathat alkalmat, a vall.- és közoktat. min. urhoz felterjesztést intézett ez ügynek rendeleti uton való szabályozása tárgyában.

Tandijemelés helyett az erők jobb kibaszalását ajánlja a miniszter a fővárosnak. A főváros polgári fiu- és leányiskoláiban a rendes tanár heti 18—19, a segédtanár pedig 15—16 órát tart. jól lehet az 1868. 28. t.-ez. heti 30 órát is megenged. Szabja meg tehát a főváros a heti 24 órát s akkor minden négy tanár közül egy fölöslegessé válván, jelentékeny megtakarítást érhet el. Majd meglátjuk, elfogadják-e a város atyái e ministeri tanácsot?!

A „Néprevelők“ Budapesti Egyesülete az általa Eperjes, Nagy-Károly és Toroczkó községek tűzkárosult tanítóinak számára eszközölt gyűjtésről ki-mutatást boesátott ki, melyből kitűnik, hogy ösz-

szesen 923 frt 24 krt gyűjtött, amely összegből a költségeket leszámítva 880 frtot fordított a segélyezésére.

A kath. néptanítók székesfehérvári egyesülete, melynek *Prifach* József nagyprépost az elnöke, jan. 26-án XX. évi nagygyűlését tartotta. A változatos programot élénké tette *Pallér* Kelemen előadása a galvanismus köréből.

Vallásoktatás az ipariskolában. A kolozsvári ipariskolák felügyelő bizottságának kezdeményezésére ezen iskolákban behozatott a rendes vallásoktatás, aminek bizonyára csak jó eredménye lehet, mert a növendékekben erkölcsi és vallásos érzelmek fölkeltevé, ezeknek gyümölcsei áldást hoznak majd az egész városra, a társadalomra. Ez jótékonyan fog hatni fejlődő iparoktatásunk emelésére is s mi ezen okból is őszinte szívből üdvözljük a kezdeményező kolozsváriakat s egyuttal azon reményünknek is adunk kifejezést, hogy példájuk bizonyára követőkre fog találni.

Zelliger József b. e. szerkesztőtársunk sir-emlékére *Bohuniczky* Ignác györrévfallvi esperesplébános ur gyűjtésékep utólagosan 3 frt érkezett szerkesztőségünkhöz, mely összeget a beküldő öhajához képest az elhunyt halálózási napján Nagyszombatban ugyanannak lelki üdveért mondandó sz. misére fogunk fordítani. Köszönet az adakozóknak!

Egy zugiskola megszűnése. Barsvármegye Malonya községében, mely mint főkegyház Thaszár anyaegyházhoz tartozik, múlt év október havában zugiskola keletkezett, ha nem is említeném, kitalálná az ember, hogy csakis zsidó-zugiskoláról lehet a szó, miután a zsidóság manap már minden téren kiváltságot akar élvezni. Három család gyermekei, kiknek szülői nem akarván magzatjaikat a róm. kath. iskolába küldeni, voltak e zugiskola rendes hallgatói és tanulói, ahol a népnevelés nagyobb dicsőségére valami Bauer Lőrinc (előbb Mór) nevű paedagogus adta elő a mindennapi tudnivalókat a zsidó csemetéknek. — Sajnos! nem örvendhetett hosszas fenállásnak és virágzásnak, mert alig három hónapi fennállása után, miután az illető közegek feljelentették ez anomaliát a barsmegyei közigazgatási bizottságnak, hivatalból bezárattott. — E hó közepe felé megjelent a közigazgatási bizottság megbízásából a megyei tanfelügyelő és főszolgabíró, hogy meggyőződést szerezzenek a tényállásról, s miután a helyzetet a feljelentésnek megfelelően találták, jegyzőkönyv felvétele és a gyermekek szétbocsátása után, hivatalból bezárattott. A híres és tudós paedagogus! a ki bizonyára a mai tudományosság színvonalán áll és rendelkezik minden megkívántató kellékekkel hová tűnt, merre jár? arról hallgat a krónika. — Csak hazafiúi kötelességét teljesítette a köz. bizottság, midőn nem engedé, hogy engedélye nélkül a megye területén holmi fattyu hajtásck, kinövések tenyészzenek!

Jagócsi-Péterfy József, ki ministeri biztosminőségben az iparos tanoncz-iskolák felügyeletével volt megbízva, f. hó 21-én meghalt. A temetési szertartást számosak részvete mellett f. hó 23-án *Benedikovics* Károly bpest-kőbányai plébános ur végezte. Az elhunyt, ki a budavári gőzsiklonak lett szerencsétlen áldozata, érdemes emléké marad a hazai ipar történetében. Husz év óta buzgalkodott a magyar iparos érdekek, kiállítások, szövetkezetek ügyének előmozdításában, fejlesztésében, utóbb a házi ipar terjesztésére

fordítva egész munkásságát. E szakban, mint miniszteri biztos, működött évek óta s nemcsak a fővárosban, de a vidéken is terjesztette a házi ipar fontosságának eszméjét és alig van része az országnak, a hol ne fordult volna meg az ügy érdekében. A kormánynak e téren sok életre való javaslatot tett, a nagy közönség figyelmét pedig számos felolvasás és szakmunka által hívta föl a házi iparra. Halála veszteség, végtelen balsorsa megrendítő.

Lichtenstein hg s a felekezeti iskolák. Lichtenstein Alajos hg most már hivatalos alakban is kiadta a birodalmi tanács megnyitandó ülészakának legújabb vezéreszméjét. Kaindorfban tartott beszámoló beszédében kijelentette, hogy ő és pártja elhatározta, a birodalmi tanács összeülése után azonnal határozati javaslatot tenni a *felekezeti iskolák visszaállítására* iránt és hogy a conservatívek ezen törekvésök körül bizton számíthatnak a szövetséges pártok támogatására. Különben a hg beszéde egyáltalán határozott „vagy — vagy” kiáltás volt a kormányhoz. Ha segélyünkre lesz a kormány — mondá — bizonyára szívesen veszszük közrehatását; ha nem segít, akkor legalább tudni fogjuk, hogy csalódtunk benne és a jövőre tudni fogjuk, miként irányozzuk iránta eljárásunkat. Ide vonatkozólag a liberális lapok a következőket jelentik: Már az első ülések egyikén a „szláv feudál-kerikális“ (?) többség valamennyi tagja által aláírt határozati javaslatot fognak benyújtani, amely felszólítja a kormányt, hogy a tanügyet a tartománygyűlések hatáskörébe utasító törvényjavaslatot terjeszsen elő s csak ha a kormány vonakodnék a tanügy federalizására (?) irányadó javaslatot készíteni, fog a többség maga oly törvényjavaslatot készíteni, amely mind a „kerikálisok,” mind az autonomisták álláspontjának megfelelően.

A felekezeti iskolák ügyéhez. Azon alkalomtól, hogy a zsidó sajtó oly dühöngéssel ront a hg Liechtensteinnek által a bécsi birod. tanács képviselőházához beterjesztett felekezeti iskolai törvényjavaslat ellen, igen érdekes és tanulságos lesz megismerkednünk azzal, hogy mily elveket követnek Németországban az iskolák tekintetében. Dr. Jolly Lajos tübingeni tanár nemrégén megjelent művében hiteles ismertetést ad ezekről. A népiskolákról szólva ezeket írja: „Oly iskola-kerületek és községekben, hol egy felekezet az uralkodó vagy hol kevesen vannak más felekezetekből, az iskolák az uralkodó felekezet hittanát főtantárgyként adják elő, a tanerők csak ezen felekezet egyéneiből vétetnek és így ezek szigorúan felekezeti iskolák. Vegyes iskolakerületekben pedig a birodalom jelentékeny részében a felekezeti iskola elve érvényesül, másik részében a felekezetlen és egy harmadik részében pedig a felekezeti és felekezetlen iskolák egyformán engedélyeztetnek. Ahol külön iskola-kerületek léteznek, s ha ugyanott a felekezeti iskolák rendszere áll fenn, ezen kerületek akként alakíttatnak, hogy lehetőleg egy felekezet hozzátartozóiból álljanak. Így aztán megtörténik, hogy egy vegyes felekezeti község több iskolakerülethez is tartozik. Ami pedig jelesen Poroszországot illeti, ott a régi „Landrecht” szerint az iskolák felekezeti vagy közöseké alakíthatók. Ezen átalakításhoz a kormány beleegyezése kérendő ki. Bajorországban rendszerint fele-

kezeti az iskolák. Szászország és Württembergben esakis felekezeti iskolák állhatnak fenn, míg Badenben és Heszzenben esakis közös iskolák türetnek meg.“ Ime ezek a tényleges állapotok Németországban és ezek kapcsán bátran kérhető: miért ne jussanak ugyanezen elvek érvényre Ausztriában is, hol tudvalevőleg oly nagyon szeretik követni a németországi példákat

Tanügyi tájékoztató. Anfunovich János v. püspök és kalocsai nagyprépost, ki jövedelmei nagyrészt közecélokra, a szegények test-lelki táplálására, megszorultak segélyezésére fordította, f. hó 13-án elhunyt Kalocsán. Nehány szegény tanulót állandóan ölemezett házánál s támogatta őket házáon kívül is, míg csak önállóságra nem jutottak. R. i. p. ! — **Vizsgák.** A drezdai tanítóegylet hosszabb vita után oda nyilatkozott, hogy a nyilvános vizsgák fentartassanak. — **A miniszter köszönete.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter, Dobos István domoszlói plébánosnak azon tettéért, hogy a drezdai római katolikus iskolához egy második tanítói állomásnak rendszeresítésére 350 frot ajándékozott, köszönetét nyilvánította. — **Nek az egyetemen.** A zürichi egyetemen huszonhárom évvel ezelőtt egyetlen egy női hallgató volt, most pedig van 66, vagyis a nők egy nyolczadrészt képezik az összes hallgatósnak. — **Tilos a dohányzás az egyetemen!** A budapesti egyetemi tanácshoz rendelet érkezett a közoktatásügyi minisztertől, mely tekintettel a politechnikumban legutóbb volt tüzesetre, a dohányzást a tanterekben és az egyetemi épület folyosóin a legszigorubbán megtiltja. — **A vasárnap szentsége.** Angliában egy millió és háromszázezer asszony, meg leány irt alá egy folyamódványt, melyben azt kéri a kormánytól, hogy vasárnap minden koresma zárva legyen. — **Az ipariskolákról** készült kimutatás szerint hazánkban most összesen 244 iparostanonez-iskola van, 358 tanítóval, 43,411 tanulóval és 330,041 fityi évi költséggel.

Szerkesztői telefon.

M. M. Szatmár. A mult évi folyamokból, melyek N.-Szombatban jelentek meg, a maradékkészlet is ott van; amit ott megtalálnak, azt pótlásul szívesen megküldjük. — **Sz. I. Ipoly-Balog.** A cikk bevált. Pótoljuk a névaláírást vagy névtelenül jelenjék meg? Szívesen monduk véleményét az említettek fölött s érdem szerint esetleg felhasználjuk is. Kérjük beküldésüket. — **Intentiós előfizetőinket** tisztelettel kérjük, hogy, mivel csak oly inteniókelvégzéssel tehetnek eleget kötelezettségüknek, melyeket mi jelölünk ki, sziveskedjenek assignálásunkat megvárni. Volt ugyanis több esetünk, hogy t. előfizetők ami szándékunkra már előzetesen végeztek a szent miséket, ami miatt mi kárt szenvedtünk, mert a nekik szánt inteniókat másokkal kellett elvégeztetnünk. — **Iskolai Szemle szerk.** A főmunkatárs *privát* levelére megkapta a kért választ; ha b. lapjukban is válaszol a rovatvezető ur, akkor legyen szives megadni a jogot, hogy ugyanott feleljen a válaszra a főmktárs is. Ez esetben nincs semmi kifogása, hogy *privát* levelével a nyilvánosság előtt foglalkozzanak. — **Tanítóbarát szerk.** A cikk ugyan nem attól származik, kinek tulajdonítják, de az ezen alkalomból kifejezett bizalomnyilvánítást köszönettel fogadjuk; a legközelebbi jövő szintén igazat fog adni vélekedésének.